

Plnění standardu veřejných knihovnických a informačních služeb v knihovnách Zlínského kraje v roce 2021

Vyhodnocení plnění standardu veřejných knihovnických a informačních služeb (dále jen VKIS) vychází z aktualizovaného Metodického pokynu Ministerstva kultury České republiky k vymezení standardu VKIS poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky¹.

Hodnoty indikátorů stanovených standardem jsou definovány jako optimální, což znamená, že jejich dosažení garantuje dobré podmínky pro poskytování služeb uživatelům knihoven.

Pro účely vyhodnocení standardu krajská knihovna využila statistická data o činnosti veřejných knihoven Zlínského kraje za rok 2020. Krajská knihovna každoročně sleduje plnění standardů a výsledky prezentuje na poradách a seminářích určených knihovníkům kraje, při jednáních s provozovateli knihoven a na www.kfbz.cz v sekci Knihovnam.

Standard knihovnických služeb vymezují následující kategorie a indikátory.

Vymezení jednotlivých standardů

Ukazatele jsou uváděny v osmi velikostních kategoriích obcí – viz tabulka:

	Kategorie obcí							
	1	2	3	4	5	6	7	8
	do 500 ob.	do 1000 ob.	do 3000 ob.	do 5000 ob.	do 10000 ob.	do 20000 ob.	do 40000 ob.	nad 40000 ob.
Provozní doba knihovny týdně	4–10 hod.	5–15 hod.	15–23 hod.	23–28 hod.	28–40 hod.	40–45 hod.	45–50 hod.	50 a více hod.
Studijní místa	4–5	6–8	9–10	10–18	20–28	28–70	70–120	120 a více
Přístup k internetu (počet stanic)*	1–2	2	2–3	3–5	5–10	10–15	15–20	20 a více
Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity knihoven	4–6	6–20	20–40	40–80	80–150	150–300	300–600	600–1100
Plocha knihovny	60 m ² na 1000 obyvatel							

¹ Standard pro dobrou knihovnu: metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky. 4. přepracované vydání. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2020. 13 stran. ISBN 978-80-7050-725-4.

Elektronický katalog na internetu		Obce nad 500 obyvatel mají on-line katalog.
Tvorba knihovního fondu²	30–45 Kč / 1 obyvatel	
	7 % roční obnovy fondu ve volném výběru**	
Umístění knihovny v obci	Umístění knihovny v centru sídelního útvaru nebo v blízkosti centra. (docházková vzdálenost max. 15 minut pěší chůze nebo jízdy veřejným dopravním prostředkem hromadné dopravy nebo autem).	
Webová prezentace knihovny	Mají splňovat všechny kategorie.	
Pracovníci knihovny a jejich vzdělávání	48 hodin odborného vzdělávání na jednoho pracovníka 8 hodin v knihovnách s provozní dobou menší než 15 hodin.	
Měření spokojenosti uživ.	Zjišťuje se každých 5 let pomocí standardizovaného dotazníku (ankety).	

* Pokud knihovna nabízí připojení pomocí wifi, počet veřejně přístupných stanic je možné snížit.

** Při stanovení základu pro výpočet 7 % obnovy se vychází z toho, že knihovna má mít minimálně 2 knihovní jednotky na obyvatele (tzn. 7 % obnovy KF z počtu knihovních jednotek, který odpovídá dvojnásobnému počtu obyvatel obce).

Plnění sledovaných kritérií v roce 2021

V následujících tabulkách jsou vyhodnoceny všechny výše uvedené standardy kromě umístění knihovny v obci. Standard elektronický katalog je podle metodického pokynu vyhodnocován jen u knihoven v obcích nad 500 obyvatel a plocha knihovny je sledována jen u větších knihoven – v obcích nad 1000 obyvatel.

Standard **web knihovny** plní všechny knihovny kromě knihovny v obci Mrlínek a Podkopná Lhota, ve které byla činnost knihovny pozastavena.

Pokud jde o **on-line katalogy**, zbývá ještě pět obcí nad 500 obyvatel v kraji, které katalog na internetu nemají (Kostelec u Holešova, Nedakonice, Kostelany, Lutopecny a Míškovice).

Standard počtu stanic veřejného internetu splnilo 195 knihoven, celkem 216 knihoven má připojení k wifi. Meziročně přibýlo 13 knihoven s wifi připojením.

Plnění standardu **měření spokojenosti uživatelů** bylo v roce 2020–2021 po pěti letech opět zhodnoceno. Neprofesionální knihovny využily jednotný dotazník. V roce 2021 provádělo **průzkum spokojenosti se svými službami** 193 knihoven (178 neprofesionálních a 15 profesionálních knihoven), tj. 64 % knihoven.

Standard plochy knihovny pro uživatele se již několik let víceméně nemění a plní ho téměř třetina knihoven v obcích nad 1 000 obyvatel, u kterých se tento standard sleduje. V roce 2021 přibýlo šest knihoven, které vybudovaly nebo v nových prostorách získaly **bezbariérový přístup**.

² Viz *Standard pro dobrý knihovní fond: metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu doplňování a aktualizace knihovního fondu pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi na území České republiky*. 1. vydání. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2017. 20 stran. ISBN 978-80-7050-689-9.

Standard provozní doby knihovny pro veřejnost nesplňuje stále mnoho knihoven – 69 %, což jsou především knihovny menších obcí. V obcích do 3000 obyvatel plní standard jen 26 % knihoven. Nejméně knihoven plní standard v kategorii číslo 2 (500–1000 obyvatel), kde má otevřeno minimálně 5 hodin týdně jen 16 % knihoven.

Knihovny měly problém s plněním kritéria **náklady na knihovní fond**. Tento standard splnilo jen 28 % knihoven. 7 % obnovy knihovního fondu ve volném výběru dosáhlo 106 knihoven.

Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity knihovny pořádaly v menší míře z důvodu omezení kvůli pandemii koronaviru. Standard počtu akcí splnilo 15 % knihoven.

Standard vzdělávání splnilo jen 38 knihoven. Jsou to především malé knihovny. V knihovnách s více pracovníky knihovníci standard 48 hod. ročně neplní.

Všechny standardy sledované u dané velikostní kategorie splnily dvě profesionální knihovny:

- Městská knihovna Koryčany
- Městská knihovna Slavičín

a neprofesionální knihovny obcí:

- Bohuslavice nad Vlárí
- Oldřichovice
- Rajnochovice
- Rudimov
- Kašava
- Veselá

Pouze jeden sledovaný standard v roce 2021 nesplnilo (splnily všechny standardy až na jeden): šest profesionálních knihoven:

- Místní knihovna v Babicích
- Knihovna Halenkov
- Místní knihovna Horní Bečva
- Základní knihovna Jablůnka
- Městská knihovna v Morkovicích
- Obecní knihovna Nový Hrozenkov

a neprofesionální knihovny obcí

- Košíky
- Nítkovice
- Provodov
- Rokytnice-Kochavec

Výše uvedené knihovny poskytují svým uživatelům dobré podmínky pro poskytování knihovnických služeb.

Osm knihoven obcí okolo 1 000 obyvatel plní jen jeden ze sledovaných standardů.

Počty knihoven Zlínského kraje, které splnily jednotlivé standardy v roce 2021

Kritérium	Doporučeno pro	Počet knihoven, u nichž se kritérium sleduje	Splnilo knihoven	Splnilo %
Web knihovny	všechny knihovny	303	301	99
Elektronický katalog	knihovny v obcích nad 500 obyvatel	206	197	96
Wifi pro uživatele	všechny knihovny	303	222	73
Studijní místa	všechny knihovny	303	221	73
Počet stanic veřejného internetu	všechny knihovny	303	193	64
Měření spokojenosti uživatelů knihovny	všechny knihovny	303	193	64
Bezbariérový přístup	všechny knihovny	303	139	46
Doporučená roční obnova knihovního fondu: 7 %	všechny knihovny	303	106	35
Plocha knihovny pro uživatele	knihovny v obcích nad 1000 obyvatel	110	35	32
Provozní doba pro veřejnost	všechny knihovny	303	95	31
Náklady na knihovní fond	všechny knihovny	303	84	28
Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity knihoven	všechny knihovny	303	44	15
Vzdělávání	všechny knihovny	303	38	13

Vývoj plnění standardů v letech 2017–2021

	Splnilo knihoven				
	2017	2018	2019	2020	2021
Provozní doba knihovny pro veřejnost týdně	81	81	93	92	95
Nákup knihovního fondu	73	80	81	76	84
% obnovy KF*	19	24	116	102	106
Plocha knihovny pro uživatele	33	35	34	34	35
Bezbariérový přístup	121	123	132	133	139
Počet studijních míst pro uživatele	219	221	226	223	221
Počet stanic veřejného internetu	212	208	199	195	193
Wifi připojení	172	188	203	216	222
Elektronický katalog	197	198	200	198	197
Vzdělávání	58	46	40	17	38
Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity knihoven	-	-	104	41	44
Měření spokojenosti uživatelů knihovny	-	-	-	8	193

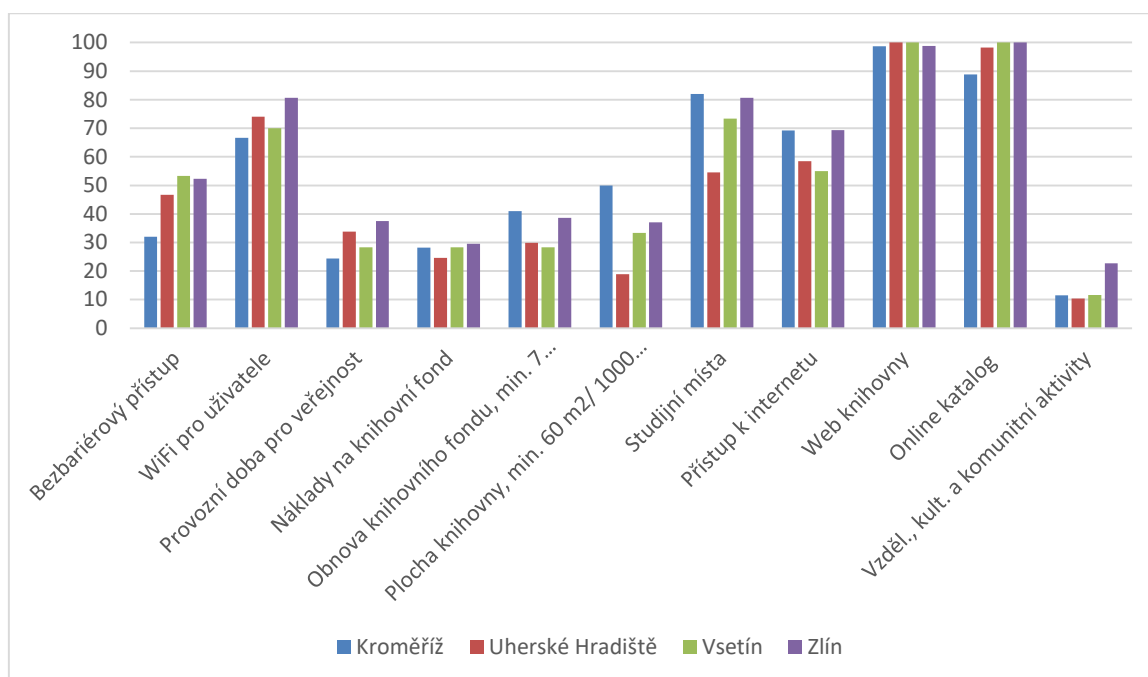
* Do roku 2017 byla hodnota indikátoru 10 %, za rok 2017 je vyhodnocen indikátor podle Standardu pro dobrý fond, ve kterém je uvedena hodnota 7 % obnovy knihovního fondu ve volném výběru. Od roku 2019 se stanoví základ pro výpočet z toho, že knihovna má mít minimálně 2 knihovní jednotky na obyvatele (tzn. 7 % obnovy KF z dvojnásobného počtu obyvatel obce).

Je pozitivní, že v posledních pěti letech dochází ke zvyšování počtu knihoven, které plní standard provozní doby pro veřejnost týdně. Přibývá také knihoven s bezbariérovým přístupem. Klesá počet internetových stanic v knihovnách, což je dáno nárůstem knihoven s wifi připojením.

Plnění standardů podle velikostních kategorií knihoven

		Knihovny v kraji	do 500	501 - 1000	1 001 – 3 000	3 001 – 5 000	5 001 - 10 000	10 001 - 20 000	20 001 - 40 000	více než 40 000
Kategorie podle počtu obyvatel			1	2	3	4	5	6	7	8
Počet knihoven celkem		303	99	93	82	12	8	4	4	1
Bezbariérový přístup	Počet knihoven s bezbariérovým přístupem	139	35	39	43	9	6	2	4	1
Wifi pro uživatele	Počet knihoven s wifi	222	65	62	66	12	8	4	4	1
Provozní doba pro veřejnost	Hodnocení ANO	95	34	15	22	10	8	2	3	1
Náklady na knihovní fond	Hodnocení ANO	84	27	18	23	3	6	2	4	1
Obnova knihovního fondu, min. 7 % roční obnovy	Hodnocení ANO	106	47	24	22	3	3	2	4	1
Plocha knihovny, min. 60 m²/1000 obyv.	Hodnocení ANO u obcí nad 1 000 obyvatel.	35	nehodnotit	nehodnotit	27	4	2	1	1	0
Studijní místa	Hodnocení ANO	221	79	59	56	10	8	4	4	1
Přístup k internetu	Hodnocení ANO	193	98	25	47	11	5	2	4	1
Web knihovny	Hodnocení ANO	301	97	93	82	12	8	4	4	1
El. Katalog na internetu	Hodnocení ANO u obcí nad 500 obyv.	197	nehodnotit	90	80	11	7	4	4	1
Vzdělávací, kulturní a komunitní aktivity	Hodnocení ANO	44	16	13	10	2	1	1	1	0
Vzdělávání pracovníků knihovny	Hodnocení ANO	38	11	15	11	0	1	0	0	0
Měření spokojenosti uživatelů knihovny	Hodnocení ANO	193	57	69	54	7	5	1	0	0

Plnění vybraných standardů podle okresů v procentech

Závěr

Zřizovatelé knihoven, které neplní většinu standardů, by měli být o situaci informováni a upozorněni na nezbytnost zlepšení služeb svých knihoven, ačkoliv ne vždy jsou podmínky pro plnění alespoň minimálních hodnot standardů VKIS ve městech a obcích ideální. Rok 2021 byl mimořádný a splnění některých standardů nebylo úplně možné – např. počet uspořádaných vzdělávacích, kulturních a komunitních akcí. Metodici krajské knihovny a knihoven pověřených výkonem regionálních funkcí musí se zřizovateli knihoven pravidelně komunikovat a přispívat ke zkvalitnění služeb veřejných knihoven Zlínského kraje.

Zpracovala Ing. Jana Tomancová, 29. 4. 2022